

Zalabáková, Jitka

Symposium Balcanicum počtvrté

Porta Balkanica. 2014, vol. 6, iss. 2, pp. [86]-87

ISSN 1804-2449

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/135411>

Access Date: 19. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

SYMPOZIUM BALCANICUM POČTVRTÉ

Jitka Zalabáková

Čtvrtý ročník interdisciplinárního semináře zaměřeného na terénní výzkum na Balkáně se stejně jako v uplynulých letech konal na Katedře antropologie v Plzni. Dne 5. listopadu 2014 sem zavítali badatelé z různých pracovišť, aby představili balkánská témata z rozličných perspektiv. Podobně důležité jako samotné prezentace se ukázaly být následné diskuze mezi účastníky, kteří se setkali při předchozích ročnících, a „nováčky“.

V pořadí první prezentující, Boriana Staneva (FHS UK), se zabývala problematikou „grekomanie“ u Bulharů v Osmanské říši. Tento jev vymezila jako dobrovolné ztotožňování se s jiným etnikem v rámci jedné náboženské skupiny. Účastníci diskutovali nad jejím postulátem existence bulharské, resp. řecké etnicity ve zkoumaném období. Následoval příspěvek Dany Bittnerové a Mirjam Moravcové (obě FHS UK), které reflektovaly *Politické, teoretické a metodologické souvislosti etnologických výzkumů migrantů z Balkánu* za tzv. Robkovy éry. Ač se samy aktivně účastnily těchto výzkumů překvapily mírou kritického odstupu vůči tehdejší výzkumné i publikační praxi. Zároveň podnítily diskuzi nad některými tendencemi v současné vědě.

Druhý blok uvedl dva mladé badatele, Marikétu Slavkovou a Ondřeje Žílu, kteří realizují své terénní výzkumy na území Bosny a Hercegoviny. Slavková (FHS UK) připravila prezentaci s názvem „*Sůl nad zlato: Jídlo, moc a sociální kontrola na příkladu válečné stravy v Bosně a Hercegovině*“. Ukázala, jak se jídlo může stát nástrojem kontroly populace, resp. určitých skupin, v extrémních případech jejich

eliminace (genocidy). Zmínila např. dopady nedostatku soli ve městě Srebrenica. Žíla (FF UK) zproblematizoval vnímání (ne)úspěšného návratu utečenců. Poukázal na nejrůznější faktory ovlivňující udržitelnost návratu a představil vlastní repatriační kategorie, které mohou být vhodnějším nástrojem k uchopení situace tamějších obyvatel.

Třetímu bloku dominovalo téma religiozity. Nejprve se Kateřina Vytejčková (FF UK) zaměřila na specifika tzv. Álevitů, neortodoxních muslimů, kteří se vymykají statistickým kategoriím sunnitů a šíitů. Erudovaný badatel Václav Štěpánek (FF MU) posléze sledoval roli etnofiletismu, tedy (zjednodušeně řečeno) spojení církve s jediným národem, v rámci obrození balkánských národů. Upozornil na nebezpečí vyplývající z přetrvávání etnofiletické praxe v současnosti. Blok byl zakončen příspěvkem Pavla Zemana (FF MU) s názvem *Religiozita českých migrantů v Bulharsku z řad intelligence*. Zeman se soustředil na stav pramenů a jejich vypovídací potenciál o duchovním životě přistěhovalců z římskokatolického prostředí v prostředí pravoslavném v posledních dvou dekadách 19. století.

Novinkou byl čtvrtý blok příspěvků v anglickém jazyce. Organizátorka symposia Gabriela Fatková (FF ZČU) se dlouhodobě věnuje výzkumu bulharských Karakačanů; na tuto skupinu se tentokrát zaměřila z perspektivy vnímání domu Karakačanů a strategie jejich obývání v souvislosti se společensko-politickými změnami (počínaje kolektivizací v 60. letech 20. století). Následovala prezentace Alenky Janko Speizer (Univerza na Primorskem, Koper) o problematice mobility v regionu multikulturní Istrie, přiřazované jednou ke Středomoří, jindy k Balkánu. Jako poslední vystoupila Svetlana Čirković (Srpska akademija nauka i umetnosti, Bělehrad) s příspěvkem zasvěceným antropologickému a lingvistickému výzkumu srbských komunit v rumunské župě Arad.

V rámci symposia se tak v diskuzi setkaly balkanisticky orientované badatelské centrum

z Plzně s výzkumníky z Masarykovy univerzity v Brně a Karlovy univerzity v Praze. K poměrně ustálené účastnické skupině se letos přidali prezentující z FHS UK a dvou zahraničních institucí. Kvůli nemoci Miroslava Kouby tentokrát nebyla zastoupena Univerzita v Pardubicích, jež je dalším významným balkanistickým pracovištěm. Setkání se vzhledem k snížené účasti studentů v publiku, kterou lze připsat na vrub množství přednášek, seminářů i mimouniverzitních aktivit, stává komornějším. V průběhu všech ročníků již bylo představeno úctyhodné množství regionálních problematik (Bulharsko, Rumunsko, Bosna a Hercegovina, Turecko, Slovinsko, Srbsko, Makedonie, Albánie). Sympoziem opět vyjevilo, že badatelé nacházejí na Balkánu stále nové podněty ke zkoumání, a že jejich výzkumy mnohdy přináší obecnější poznatky o sociálním světě, které přesahují balkánský region. ■

Setkání se vždy odehrává v přátelské atmosféře. V pozadí vítá účastníky vedoucí pořadající Katedry antropologie v Plzni, Petr Lozoviuk.

